

Затверджено
рішенням міської ради
від _____ 2021р. № _____

Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради

Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження

ПРОГРАМА

**розвитку соціального підприємництва
в Івано-Франківській міській територіальній громаді
на 2021-2023 рр.**

Директор департаменту
економічного розвитку,
екології та енергозбереження

С.Криворучко

(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

Начальник фінансового
управління

Г.Яцків

(підпис)

Директор департаменту
правової політики

Н.Кедик

(підпис)

Зміст

1.	Вступ	4
1.1.	Паспорт Програми розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді на 2021 – 2023 рр.	4
1.2.	Передумови розробки Програми	8
1.3.	Аналіз нормативно-правової бази. Визначення поняття “соціальне підприємництво”	9
1.4.	Методологія розробки програми	12
2.	Стан розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді	13
2.1.	Оцінка екосистеми для розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді	13
2.2.	Опис діючих соціальних підприємств в Івано-Франківській міській територіальній громаді	16
2.3.	Картографування ключових стейкхолдерів	22
3.	Мета та цілі Програми	24
3.1.	Ціль 1. Впровадження інституційної підтримки соціального підприємництва та соціальних інновацій	25
3.2.	Ціль 2. Популяризація культури соціального підприємництва	25
3.3.	Ціль 3. Управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив	26
3.4.	Ціль 4. Розвиток бізнес-навичок соціальних підприємців та підтримка розвитку соціального бізнесу	27
3.5.	Ціль 5. Сприяння вільному доступу до ринків для соціальних підприємців	28
3.6.	Ціль 6. Створення фінансових інструментів для розвитку соціального підприємництва	29
4.	Зв’язок Програми зі стратегічними планами розвитку Івано-Франківської міської територіальної громади, Івано-Франківської області та іншими стратегічними документами	29

4.1.	Зв'язок Програми зі Стратегією розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року	29
4.2.	Зв'язок Програми з Регіональною цільовою програмою розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 2019-2020 роки	30
4.3.	Зв'язок Програми із Державною Стратегією регіонального розвитку на період до 2027 року	30
4.4.	Зв'язок Програми з Цілями сталого розвитку ООН	31
5.	План заходів Програми	33
6.	Очікувані результати та вплив Програми	43
7.	Впровадження, моніторинг та перегляд Програми	46
7.1.	Впровадження Програми	46
7.2.	Моніторинг, індикатори та оцінка реалізації Програми	47
7.3.	Перегляд Програми	48

1. Вступ

1.1. Паспорт Програми розвитку соціального підприємництва Івано-Франківської міської територіальної громади на 2021 – 2023 рр.

Назва Програми	Програма розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді на 2021-2023рр.
Підстави для розробки Програми	Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997р. №280/97-ВР; "Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб-підприємців", "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності", розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017р. №504-р "Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року", розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.05.2018р. №292-р "Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року", рішення Івано-Франківської міської ради від 27.10.2017р. № 276-16 "Про затвердження Стратегії розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року" рішення Івано-Франківської міської ради від 08.11.2019р. № 273-32 "Про внесення змін у рішення міської ради від 27.10.2017р. №276-16 "Про затвердження Стратегії розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року" Зелена книга з соціального підприємництва в Україні Біла книга розвитку соціального підприємництва в Україні Проект Концепції розвитку соціального підприємництва від Координатора проектів ОБСЕ в Україні
Оприлюднення проекту Програми	на офіційному вебсайті www.mvk.if.ua
Дата затвердження	

Замовник Програми	Івано-Франківська міська рада
Розробник Програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження Івано-Франківської міської ради, Проєкт "ПРОМІС: Партнерство для розвитку міст"
Відповідальні за виконання про-грамних заходів (співвиконавці)	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Департамент соціальної політики, Департамент молодіжної політики та спорту, Департамент інвестиційної політики, проєктів, міжнародних зв'язків, туризму та промоцій міста, Департамент освіти та науки, управління праці, управління охорони здоров'я інші структурні підрозділи Івано-Франківської міської ради (Івано-Франківський територіальний центр соціального обслуговування, Івано-Франківський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Івано-Франківський міський центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями), Івано-Франківський міський центр зайнятості, Рада підприємців при виконавчому комітеті Івано-Франківської міської ради, навчальні заклади Івано-Франківської міської територіальної громади, інститути громадянського суспільства, соціальні підприємці
Основні цілі Програми	Ціль 1. Впровадження інституційної підтримки для соціального підприємництва та соціальних інновацій. Ціль 2. Популяризація культури соціального підприємництва. Ціль 3. Управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив Ціль 4. Розвиток бізнес-навичок та підтримка розвитку соціального бізнесу. Ціль 5. Сприяння вільному доступу до ринків для соціальних підприємців. Ціль 6. Створення фінансових інструментів для розвитку соціального підприємництва
Основні завдання Програми	- створення та координація діяльності Координаційної ради з розвитку соціального підприємництва; - моніторинг потреб соціальних підприємств та підприємців; - проведення інформаційної кампанії; - впровадження навчальних програм;

	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток бізнес-інфраструктури; - фінансові стимули; - співпраця соціальних підприємців з місцевим бізнесом; - збільшення кількості соціальних підприємств, підприємців у громаді, підвищення зайнятості вразливих груп населення
Цільові групи Програми	<ul style="list-style-type: none"> ● малі та середні соціальні підприємства Івано-Франківської міської територіальної громади; ● інститути громадянського суспільства; ● бізнес-асоціації, заклади освіти та інші підприємства, організації та установи екосистеми підтримки соціального підприємництва; ● мешканці Івано-Франківської міської територіальної громади
Очікувані результати виконання Програми	<p>В результаті реалізації Плану заходів Програми очікується:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● формування цілісної екосистеми для розвитку соціальних підприємств у Івано-Франківській міській територіальній громаді; ● збільшення кількості підприємств, організацій та установ, які займаються навчанням, фінансуванням, збутом та супроводом соціальних підприємців; ● збільшення кількості суб'єктів соціального підприємництва; ● підвищення рівня зайнятості вразливих груп населення на базі соціальних підприємств; ● забезпечення сприятливого бізнес-клімату для розвитку та ведення соціального бізнесу в Івано-Франківській міській територіальній громаді
Зв'язок із стратегічними документами	<p>Програма узгоджується з низкою місцевих, регіональних, національних і міжнародних документів, зокрема: Стратегією розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року, Програмою посилення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва у м. Івано-Франківську на 2019 – 2021 рр., Регіональною цільовою програмою розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 2019-2020 роки, Державною Стратегією регіонального розвитку на період до 2027 року, Цілями сталого розвитку ООН</p>
Розділи Програми	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ; 2. Стан розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді;

	<p>3. Мета та цілі Програми;</p> <p>4. Зв'язок Програми зі стратегічними планами розвитку Івано-Франківської міської територіальної громади, Івано-Франківської області та іншими стратегічними документами;</p> <p>5. План заходів Програми;</p> <p>6. Очікувані результати та вплив Програми;</p> <p>7. Впровадження, моніторинг та перегляд Програми</p>
Строки реалізації Програми	2021-2023 роки
Основні джерела фінансування заходів Програми	<ul style="list-style-type: none"> - бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади; - державний бюджет; - міжнародна технічна допомога, кошти донорських організацій; - кошти партнерів; - інші джерела
Обсяг коштів бюджету Івано-Франківської міської територіальної громади	відповідно до затвердженого обсягу фінансування, на відповідний бюджетний рік
Система організації контролю за виконанням Програми	Контроль за виконанням заходів Програми здійснює виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради. Моніторинг виконання заходів Програми щороку забезпечує Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження

1.2. Передумови розробки Програми

Соціальне підприємництво — це напрям підприємницької діяльності, що активно розвивається протягом останніх 20-ти років. Соціальні підприємці створюють соціальний капітал для подолання бідності та сприяння економічному розвитку, посилюють інклюзію та соціальну згуртованість місцевих громад, забезпечують економічний та соціальний захист членів суспільства, надаючи їм можливості для існування та підвищуючи рівень життя вразливих категорій населення. Вони сприяють розширенню економічних і соціальних прав та можливостей жінок і дівчат, надають якісні соціальні послуги.

З 2011 року за програмою Європейського Союзу “Ініціатива соціального бізнесу” (Social Business Initiative)ⁱ 16 країн європейського регіону ухвалили закони про форми й статус соціальних підприємств, 11 країн затвердили національні стратегії з розвитку соціального підприємництва.ⁱⁱ У сфері соціальної економіки ЄС працює 14,5 мільйонів осіб, що становить 10% робочих місць у ЄС та забезпечує 8% ВВП ЄС.ⁱⁱⁱ

Протягом останніх кількох років соціальне підприємництво активно розвивається в Україні. Воно є новим, більш сталим способом розв’язання соціально значущих проблем бізнес-інструментами.

Попри відсутність в Україні спеціалізованої законодавчої бази, щорічно створюються десятки нових соціальних бізнесів, які своєю діяльністю, виробництвом товарів або послуг розв’язують соціальні й екологічні проблеми суспільства. Сприяння розвитку соціального підприємництва зазначено у Розпорядженні Кабінету міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р “Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року”.^{iv}

Розпорядження Кабінету Міністрів України “План заходів на 2020 рік з реалізації Стратегії подолання бідності”^v № 202-р від 3 березня 2020 р. передбачає вивчення можливостей запровадження та функціонування соціальних підприємств для працевлаштування вразливих категорій громадян, зокрема внутрішньо переміщених осіб та учасників антитерористичної операції, запровадження транзитних робочих місць для молоді з метою набуття досвіду, а також вивчення механізмів стимулювання сільськогосподарських виробників для працевлаштування сільського населення.

Сприяння розвитку СП у прикарпатському регіоні є одним з пріоритетних завдань у регіональній цільовій програмі розвитку МСП в Івано-Франківській області на 2019-2020 роки. Наразі в Івано-Франківській міській територіальній громаді діють понад 10 успішних соціальних підприємств. Деякі з них є відомі на всю Україну та є прикладами для наслідування для соціальних підприємців з інших регіонів. Зокрема, за соціальною франшизою Івано-Франківського громадського ресторану “Urban Space 100” було відкрито соціальне підприємство “Urban Space 500” у Києві.

Вбачаючи СП важливою складовою розвитку МСП в Івано-Франківській міській територіальній громаді, виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради ініціював розробку та реалізацію “Програми розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді на 2021-2023 рр.” (далі — Програма). Програма спрямована на визначення пріоритетних цілей та заходів для розбудови цілісної екосистеми для розвитку соціального підприємництва в громаді.

До розробки Програми була залучена широка група стейкхолдерів, яка включає близько 60 осіб з представників соціальних підприємств, МСП, інститутів громадянського суспільства, бізнес-асоціацій, навчальних закладів, організацій неформальної освіти, органів місцевого самоврядування Івано-Франківської міської територіальної громади.

Програма узгоджена із пріоритетними цілями, завданнями та заходами, затвердженими у місцевих, обласних, національних стратегічних планах та програмах.

1.3. Аналіз нормативно-правової бази. Визначення поняття “соціальне підприємництво”

У світі не існує єдиного підходу як до визначення терміну “соціальне підприємництво”, так і до основних критеріїв діяльності соціальних підприємств та організаційно-правових форм, в рамках яких вони можуть бути реалізовані.

В широкому значенні термін “соціальне підприємництво” визначається як — підприємницька/господарська діяльність, що здійснюється для досягнення соціальних цілей, розв’язання соціальних та екологічних проблем бізнес-інструментами. Прибутки (доходи) соціального підприємства не можуть (або можуть лише частково) бути розподілені серед засновників, зазвичай повністю скеровуються на соціальну мету діяльності чи реінвестуються у розвиток соціального бізнесу.

Згідно з підходом, який застосовується в країнах ЄС до базових критеріїв діяльності соціальних підприємств відносяться:

- наявність соціальної мети та запланованого соціального впливу;
- досягнення самоокупності й фінансової стійкості завдяки підприємницькій діяльності;
- публічна соціальна та фінансова звітності, що є підтвердженням досягнення мети та соціального впливу.

Суб’єкт соціального підприємництва веде свою діяльність задля розв’язання соціально значущої проблеми в один чи кілька із наведених способів:

- 1) Модель генерування прибутку (Income-generating model). Полягає у спрямуванні доходу (прибутку) на досягнення соціального впливу.
- 2) Модель працевлаштування вразливих груп населення (Work integration model). Працевлаштування та соціальна інтеграція людей з соціально незахищених груп населення.

3) Модель надання соціальних послуг і сервісів, створення товарів (Welfare service model). Виробництво товарів або послуг, які розв'язують соціальну/екологічну проблему.

4) Змішана модель (Mixed model). Задля розв'язання соціально значущої проблеми соціальне підприємство поєднує декілька із вище наведених способів впливу.

В міжнародній практиці вирізняють три підходи до вибору можливої організаційно-правової форми діяльності соціальних підприємств:

- організація діяльності соціальних підприємств відбувається у форматах вже існуючих юридичних форм. В Україні такими формами є громадські організації, громадські спілки, благодійні організації, релігійні організації, підприємства засновані громадськими організаціями осіб з інвалідністю (ПГОІ), кооперативи, акціонерні товариства, індивідуальні підприємці (ФОП або ПП) та комбінації цих форм;

- надання статусу “соціальне підприємство” до існуючої організаційної форми за умови відповідності встановленим критеріям. В Україні такий механізм наразі відсутній.

- створення нових окремих організаційно-правових форм, призначених виключно для діяльності соціальних підприємств. В Україні не має такої окремої форми.

Наразі в українському законодавстві не закріплено визначення поняття “соціальне підприємство”, тому робочою групою було запропоновано наступне визначення цього терміну:

Соціальне підприємство — це підприємницька/господарська діяльність суб'єкта господарювання, що здійснюється з соціальною метою і відповідає наступним критеріям:

1) суб'єкт господарювання є зареєстрованою особою з визначеною організаційно-правовою формою;

2) соціальна мета діяльності суб'єкта господарювання закріплена в його статутних документах, договорах чи інших документах;

3) суб'єкт господарювання веде свою діяльність задля вирішення соціально значущої проблеми через один або кілька із наведених способів:

- виробляє товари або надає послуги, які розв'язують соціальні/екологічні проблеми у громаді;

- працевлаштовує осіб з вразливих категорій у кількості не менше від 50% штатної чисельності працівників та створює належні умови для їх соціальної інтеграції;

- суб'єкт господарювання спрямовує не менш ніж 80% свого прибутку на соціальну мету, реінвестує його у розвиток підприємства;

4) суб'єкт господарювання добровільно публічно звітує не рідше ніж один раз на рік про результати діяльності соціального підприємства відповідно до визначених ним показників та прогнозованих результатів;

5) суб'єкт господарювання дотримується демократичної форми управління чи спрямовує свій прибуток на соціальну мету до суб'єкта

господарювання, який здійснює діяльність з соціальною метою та дотримується демократичної форми управління.

Орієнтовний перелік цілей діяльності соціальних підприємств містить, зокрема:

- забезпечення прав людини;
- формування обізнаності про соціальну проблему, зміна поведінки, ставлення, норм у суспільстві;
- соціальна інтеграція осіб із вразливих категорій населення, подолання стереотипів щодо їх можливостей;
- охорона навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки;
- подолання бідності, зменшення соціального розшарування;
- запобігання усіх форм насильства, зокрема домашнього та гендерно зумовленого насильства;
- подолання безпритульності;
- профілактика та розв'язання проблем, пов'язаних із залежністю до алкоголю, наркотиків, іншою залежністю, яка має негативні наслідки для людини та суспільства;
- створення умов для гідного життя людей похилого віку, людей з інвалідністю;
- протидія поширенню соціально небезпечних захворювань;
- протидія торгівлі людьми, реабілітація постраждалих від торгівлі людьми;
- вирішення інших суспільно значущих питань, визначених нормативними актами центральних і місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування.

Перелік вразливих категорій населення (соціально-незахищених осіб), представники яких можуть бути засновниками, співробітниками чи кінцевими бенефіціарами соціальних підприємств, відповідно до чинного законодавства України^{vi}:

- особи з інвалідністю;
- одинокі або багатодітні батьки, що виховують неповнолітніх дітей, в тому числі дітей з інвалідністю;
- ветерани війни, учасники бойових дій АТО/ООС;
- члени сім'ї загиблих (померлих) захисників України та ветеранів;
- внутрішньо переміщені особи;
- шукачі притулку/біженці;
- випускники інтернатних закладів (до 29 років);
- безробітні особи, що не працюють протягом тривалого періоду (понад 1 рік) або втратили професійні навички;
- особи пенсійного та передпенсійного віку;
- особи, які зазнали домашнього насильства;
- особи, що мають алкогольну або наркотичну залежність;
- особи, які звільнені після відбуття покарання з місць позбавлення волі;

- особи, які постраждали від торгівлі людьми;
- малозабезпечені особи;
- особи, які зазнали шкоди від стихійного лиха, катастрофи, воєнних дій, терористичних актів, збройних конфліктів, тимчасової окупації;
- особи, які мають невиліковну хворобу або хворобу, що потребує тривалого лікування (онкозахворювання, ВІЛ/СНІД, туберкульоз, гепатит інші соціально небезпечні хвороби);
- бездомні особи;
- особи, що потрапили у складні життєві обставини (СЖО);
- інші особи, визначені актами центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як такі, що потребують соціальної допомоги.

1.4. Методологія розробки програми

Програма розроблена Управлінням економічного та інтеграційного розвитку виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради за підтримки Проекту "ПРОМІС: Партнерство для розвитку міст". Розробка Програми відбулася з використанням інструментів партисипації з широким залученням представників різних зацікавлених груп у кілька етапів.

На першому етапі було проведено п'ять фокус-групових дискусій та п'ять індивідуальних інтерв'ю, метою яких було визначити розуміння ключовими стейкхолдерами термінів "соціальне підприємництво" та "соціальне підприємство"; зібрати дані щодо діючих у місті соціальних підприємств; визначити основні виклики, з якими зіштовхуються соціальні підприємства на шляху заснування та діяльності; виявити готовність до співпраці різних груп стейкхолдерів з діючими соціальними підприємствами та соціальними стартапами. До участі у фокус-групах було залучено понад 50 осіб, серед яких були: діючі соціальні підприємці; особи, які планують відкриття власного соціального підприємства; представники інститутів громадянського суспільства, бізнес-асоціацій, закладів освіти, соціально-відповідального бізнесу, виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради та ін. Засідання проходили в онлайн-форматі з дотриманням принципів гендерної рівності та відповідно до встановлених правил адаптивного карантину.

На другому етапі розробки Програми всі зацікавлені учасники фокус-груп були запрошені до проведення оцінки стану екосистеми розвитку СП в Івано-Франківській міській територіальній громаді. Оцінка відбувалася з використанням "Інструменту покращення політик у сфері соціального підприємництва"^{vii} Європейського Союзу. Протягом трьох онлайн-сесій із залученням 30 учасників було проаналізовано сім основних складових екосистеми соціального підприємництва: інституційна підтримка, нормативно-правове регулювання, культура, розвиток підприємницьких навичок, доступ до ринків, доступ до фінансування, оцінка соціального впливу.

На третьому етапі було проведено розширене онлайн засідання, в ході якого були представлені результати оцінки екосистеми та напрацьовані пропозиції учасників зустрічі щодо завдань та заходів Програми. Усі учасники зустрічей мали можливість надіслати свої рекомендації до команди розробників Програми у письмовому вигляді. Були проведені додаткові консультації із представниками закладів вищої освіти та соціальними підприємцями щодо визначення терміну “соціальне підприємство” та збору додаткових ідей щодо наповнення Програми. Для фіналізації напрацьовань було проведено онлайн-зустріч для презентації та обговорення проекту Програми з можливістю внести пропозиції та уточнення.

2. Стан розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді

Аналіз стану розвитку СП в Івано-Франківській міській територіальній громаді охоплює три основні складові:

- оцінку наявної екосистеми для розвитку СП;
- опис діючих соціальних підприємств міста;
- визначення ключових інституцій та осіб, зацікавлених у подальшому розвитку цієї галузі.

2.1. Оцінка екосистеми для розвитку соціального підприємства в Івано-Франківській міській територіальній громаді

Екосистема для розвитку соціального підприємництва — це сукупність взаємозалежних сторін і факторів, які мають безпосередній вплив на розвиток галузі соціального підприємництва.

Серед основних суб'єктів екосистеми для розвитку соціального підприємництва зазвичай виокремлюють як самих соціальних підприємців, так і організації й установи, що підтримують розвиток соціального підприємництва, зокрема: університети, організації підтримки підприємництва, інкубатори/акселератори, бізнес-асоціації, банки, соціальні інвестори тощо.

Відповідно до "Інструменту покращення політики у сфері соціального підприємництва" Європейського Союзу було проведено оцінку семи основних складових екосистеми:

- інституційна підтримка СП;
- нормативне та регуляторне середовище для СП;
- культура СП;
- управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив;
- бізнес-навички та підтримка розвитку бізнесу;
- забезпечення доступу до ринків;
- забезпечення доступу до фінансування.

Інституційна підтримка соціального підприємництва та соціальних інновацій

Оскільки в Івано-Франківську працюють одні з найбільш відомих соціальних підприємств, які надихають своїм прикладом соціальних підприємців міста та цілої України, а також наразі прослідковується поживлення інтересу до даної сфери серед мешканців міста, Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради виступає з ініціативою впровадження цільової програми, яка б була спрямована на розвиток сфери соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді. Ухвалення цієї Програми стане вагомим кроком для інституційної підтримки розвитку СП у місті.

Нормативне та регуляторне середовище для СП

Оскільки на законодавчому рівні держави термін "соціальне підприємництво" не закріплено, тому для ефективного розвитку сфери важливо мати його обґрунтування та тлумачення на місцевому рівні. Наразі визначення СП не закріплено у документах Івано-Франківської міської територіальної громади. Саме тому Програма містить пропозиції щодо ухвалення даного терміну на місцевому рівні.

Культура соціального підприємництва

Найбільш потужними лідерами популяризації концепції СП у місті є самі соціальні підприємці та ІГС. У місті не проводилися інформаційні чи рекламні кампанії, спрямовані на популяризацію СП.

Проте, можливості СП активно популяризуються через систему освіти. Дві гімназії Івано-Франківської міської територіальної громади залучені до проєкту "Заснування соціальних шкільних підприємств у сільській місцевості та малих містах України для заохочення молоді до соціального підприємництва в Івано-Франківській, Житомирській і Донецькій областях", який реалізується Фондом Східна Європа та ChildFund Deutschland e.V. за фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини.^{viii}

Навчальний курс з соціального підприємництва викладається в одному з вищих навчальних закладів міста - ІФНТУНГ. Також на базі трьох університетів (УКД, ІФНТУНГ, ПНУ) створені молодіжний бізнес-хаб, Центр розвитку підприємництва "Бізнес-інкубатор", Проєктно-освітній центр "Агенти змін", які популяризують концепцію СП через неформальні програми розвитку підприємницьких навичок у молоді. Захищено декілька студентських та аспірантських робіт з тематик, дотичних до розвитку СП.

Статистичні дані щодо розвитку сфери СП у місті не збираються.

Управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив

Наразі у місті немає єдиного ресурсу, на якому були б представлені метрики вимірювання соціального впливу чи приклади соціальної звітності для соціальних підприємств. Питання соціальної звітності публічно не обговорювалося. Лише одне соціальне підприємство міста "Urban Space 100" оприлюднює свою соціальну звітність на постійній основі. Інформаційні кампанії з популяризації соціальної звітності не проводилися. Поширений стереотип, що оцінка соціального впливу це надто дорого та складно.

Кафедра маркетингу ІФНТУНГ має досвід надання консультацій з питань оцінки соціального впливу, проте соціальні підприємці міста не проінформовані про цю можливість.

Бізнес-навички та підтримка розвитку бізнесу

У місті бракує установ, які б надавали фахову консультаційну підтримку соціальним підприємцям.

На базі трьох ЗВО (УКД, ІФНТУНГ, ПНУ) діють молодіжний бізнес-хаб, Центр розвитку підприємництва “Бізнес-інкубатор”, Проектно-освітній центр "Агенти змін", які мають потенціал для запровадження навчання соціальних підприємців на постійній основі.

Міський центр зайнятості періодично проводить навчання з розвитку бізнес-навичок для окремих категорій громадян (зокрема, для осіб з інвалідністю чи ветеранів АТО). Проте, такі програми проводяться лише за наявності державного фінансування.

У місті відсутня мережа бізнес-менторів та тренерів для соціальних підприємців, але активно діє принцип "рівний-рівному" між соціальними підприємцями. Консультації можна отримати за особистою домовленістю.

Доступ до ринків

Соціальні підприємці не мають спеціальних каналів, преференцій чи умов виходу на нові ринки. Продукція соціальних підприємств не просувається на рівні Івано-Франківської міської територіальної громади. Не проводяться форуми, ярмарки, фестивалі та інші масові заходи для промоції товарів і послуг соціальних підприємців. Переважна кількість соціальних підприємств міста працюють на місцевому рівні і ще не дійшли до стадії виходу на нові ринки за межі області та за кордон. Соціальні підприємства не використовують нові технології для доступу на нові ринки, хоча переважна більшість з них представлена в мережі інтернет (сайт, сторінки в соцмережах тощо). Доступ до державних закупівель відкритий для соціальних підприємств на рівних умовах з іншими підприємцями. Згідно законодавства України закупівлі за бюджетні кошти на суму вище 50 тисяч гривень проводяться через онлайн-систему PROZORRO, в якій не передбачено можливості отримання додаткових преференцій соціальному підприємству.

В місті проводяться навчання з використання електронної системи PROZORRO. Є можливість отримати консультацію щодо правил та процедур участі у державних закупівлях. Соціальні підприємці можуть брати участь на однакових умовах з іншими підприємцями, однак інформація про навчання та консультування є не доступною.

Рівень інформованості про тренінгові, консультаційні та інші можливості супроводу виходу на нові ринки доволі низький. Соціальні підприємці не мають профільної асоціації та не взаємодіють активно з іншими бізнес-асоціаціями.

Доступ до фінансів

У місті не існує локальної бази даних джерел фінансування для соціальних підприємців. Для відстежування можливостей щодо отримання фінансування найчастіше використовуються загальнонаціональні електронні ресурси. В

цілому рівень поінформованості про джерела фінансування для СП достатньо низький.

В місті обмежена можливість отримання фінансування для соціальних підприємств на різних етапах розвитку:

- **кредити:** за зниженими ставками по національній програмі 5-7-9% та по програмі соціального кредитування від міжнародної організації WNISEF. Для отримання кредиту соціальне підприємство має функціонувати на ринку мінімум один рік та надати фінансові та нефінансові документи, які підтверджують його успішну роботу. Такі вимоги обмежують доступність кредитування для соціальних підприємців-початківців, а також ці програми недоступні для соціальних підприємств, які працюють у формі громадських чи благодійних організацій.

- **гранти:** у місті діє грантова програма Urban Space 100 та програма малих грантів ГО “Тепле місто”, участь у яких можуть брати в тому числі і соціальні підприємці, які працюють у формі громадських чи благодійних організацій. Ті з соціальних підприємств, які залучили грантову підтримку для свого створення, отримали її переважно від міжнародних донорів. Кількість таких можливостей доволі обмежена.

- **бюджетне фінансування:** у місті діє програма “бюджет участі”, яка потенційно може бути доступною для соціальних підприємців, проте поки що прикладів її використання для розвитку СП у місті не було. Також при наявності державного фінансування, міський центр зайнятості проводить навчання з розвитку бізнес-навичок серед уразливих категорій населення. Успішні випускники таких програм можуть отримати від центру зайнятості стартовий капітал для запуску свого бізнесу.

Більшість джерел фінансування доступні соціальним підприємцям без преференцій у порівнянні з іншими підприємцями або ГО чи БО. В місті є обмежені можливості для отримання консультації щодо залучення фінансування для розвитку СП.

2.2. Опис діючих соціальних підприємств в Івано-Франківській міській територіальній громаді

У Івано-Франківській міській територіальній громаді діють соціальні підприємства різних типів. Нижче подано добірку соціальних підприємств, які були озвучені учасниками фокус-групових досліджень.

Одним з найвідоміших соціальних підприємств України є Івано-Франківський громадський ресторан “Urban Space 100”, що працює за моделлю відрахування 80% прибутку на реалізацію соціальних, культурних, екологічних, урбаністичних проєктів у місті (Income-generating model).

Громадський ресторан Urban Space 100

<p>Urban Space 100 – соціальне підприємство в форматі громадського ресторану. Ідея виникла у 2014 році та належить платформі "Тепле Місто". Підприємство об'єднує 100 однодумців, які у рівних долях інвестували у створення ресторану. Це не тільки заклад харчування, але й подієвий майданчик, де кожен на безоплатній основі може провести презентацію, знайти однодумців, почитати книжку, придбати сувенір у крамничці українських брендів. 80% чистого прибутку ресторану співзасновники щоквартально спрямовують на громадські проекти Івано-Франківська. За 5 років діяльності ресторану підтримано більше 110 соціальних проектів на загальну суму понад 2,8 млн грн. За цей час у закладі проведено понад 1000 подій. Успішний досвід Urban Space 100 надихає інші міста та може відтворюватись у форматі соціальної франшизи. Першим таким прикладом є Urban Space 500 у Києві.</p>	<p>Рік заснування: 2014 Бізнес-складова: ресторанна справа, крамничка сувенірної та крафтової продукції Соціальна складова: 80% прибутку ресторану направлено на реалізацію громадських проектів міста Спосіб впливу: відсоток від доходу/прибутку направляється на соціальну мету Контакти: www.urbanspace.if.ua</p>
---	--

Значна кількість соціальних підприємств працює за моделлю **працевлаштування осіб з соціально-незахищених груп, залучаючи їх до продуктивної зайнятості та здійснюючи соціальну й трудову інтеграцію (Work integration model)**. Так, наприклад, в Івано-Франківську працює соціальне підприємство Ba&Di Freelance, яке здійснює соціальну і трудову інтеграцію осіб похилого віку, що надають послуги по догляду за дітьми, хатнього прибирання, побутового ремонту тощо.

Ba&Di Freelance

<p>Ba&Di Freelance - це сервіс надання послуг по догляду за дітьми, хатнього прибирання, побутового ремонту та інше. Онлайн платформа поєднує шукачів та надавачів послуг, з'єднуючи самотніх людей літнього віку та родини, яким потрібна допомога. Соціальне підприємство передає частину доходу на роботу громадської організації "Ба і Ді", яка проводить навчання та організовує безкоштовне дозвілля для літніх людей Івано-Франківської міської територіальної громади.</p>	<p>Рік: 2019 Бізнес-складова: платні послуги Соціальна складова: соціальна інтеграція людей похилого віку Спосіб впливу: працевлаштування вразливих груп населення Контакти: badi.in.ua</p>
--	--

У місті діють також **соціальні підприємства ветеранів** (ветеранський бізнес) — суб'єкти господарювання, засновані ветераном та/або, членом сім'ї загиблого Захисника України, що здійснюють соціальну інтеграцію та працевлаштовують ветеранів та/або, членів сім'ї загиблих Захисників України, які мають основне місце роботи на підприємстві, при цьому кількість таких працівників становить не менш як 50% середньооблікової чисельності штатних працівників від облікового штату протягом попереднього звітного (податкового) періоду. Такі підприємства представлені виробництвом кави “Кава зі Схрону”, кав'ярнею “4.5.0.”, мережею ресторанів “Veterano Pizza”.

Кава зі Схрону

<p>Соціальне підприємство працює на базі Будинку Ветерана "Бандерівський Схрон", де регулярно проходять реабілітацію ветерани АТО/ООС. З метою отримання фінансових ресурсів для забезпечення його роботи та подальшої розбудови, було започатковано власну справу. Купуючи каву, клієнт отримує задоволення від якісної кави, а також допомагає соціалізувати та працевлаштовувати ветеранів АТО/ООС.</p>	<p>Рік: 2017 Бізнес-складова: продаж кавових зерен Соціальна складова: працевлаштування ветеранів АТО/ООС, співфінансування Будинку Ветерана "Бандерівський Схрон" Спосіб впливу: працевлаштування та соціальна інтеграція вразливих груп Контакти: facebook.com/KavaZiShronu</p>
--	--

Іграшки зі Схрону

<p>Це соціальний бізнес Центру для учасників АТО "Бандерівський Схрон". Підприємство виготовляє дитячі іграшки. Ветерани розробили декілька тематичних серій фігурок тварин, а також — стопери для дверей та вікон. Іграшки роблять з натуральної деревини і обробляють лляною олією з воском. Безпечні для дітей будь-якого віку.</p>	<p>Рік: 2019 Бізнес-складова: продаж кави Соціальна складова: працевлаштування ветеранів АТО/ООС, співфінансування Будинку Ветерана "Бандерівський Схрон" Спосіб впливу: працевлаштування та соціальна інтеграція вразливих груп</p>
--	---

	<p>Контакти: facebook.com/ToysFromShron</p>
--	--

Кав'ярня 4.5.0.

<p>“Кав'ярня 4.5.0” це місце, де жінки отримують психологічну підтримку і можуть реалізувати себе у кондитерській справі у колі з іншими дружинами українських захисників. Для жінок проводяться майстер-класи і зустрічі з психологом. Назва кафе символічна, народжена в зоні АТО. 4.5.0 - це вислів, який означає, що все спокійно, все добре.</p>	<p>Рік: 2019 Бізнес-складова: приготування та продаж солодкої випічки Соціальна складова: працевлаштування дружин ветеранів АТО/ООС Спосіб впливу: психологічна підтримка, допомога сім'ям загиблих Контакти: www.facebook.com/Соціальний-проект-Кавярня-450-109301370454072</p>
---	---

Veterano Pizza

<p>Ресторани мережі піцерії “Veterano Pizza”, що засновані ветеранами АТО/ООС, відкриті вже у 6 містах України. У 2020 році заклад відкрився в Івано-Франківську. Ветерани АТО є ключовими співробітниками цих закладів. У разі проявів посттравматичного стресового розладу чи депресивних настроїв працівники можуть вчасно отримати підтримку психолога.</p>	<p>Рік: 2020 Бізнес-складова: продаж їжі та напоїв Соціальна складова: працевлаштування ветеранів АТО/ООС, співфінансування соціальних проєктів для ветеранів Спосіб впливу: працевлаштування та</p>
---	---

	соціальна інтеграція вразливих груп Контакти: veteranopizza.com
--	--

Протягом багатьох років у місті Івано-Франківськ працюють соціальні підприємства, що беруть на роботу людей з інвалідністю — Івано-Франківське учбово-виробниче підприємство Українського товариства сліпих та Івано-Франківське учбово-виробниче підприємство Українського товариства глухих.

Соціальне підприємство осіб з інвалідністю (наразі у законодавстві використовується термін “підприємство, засноване громадською організацією інвалідів” (ПГОІ)) — суб’єкт господарювання, що здійснює соціальну інтеграцію та працевлаштовує осіб з інвалідністю, які мають основне місце роботи на підприємстві, при цьому кількість таких працівників повинна становити не менш як 50% від середньооблікової чисельності штатних працівників протягом попереднього звітного (податкового) періоду, а оплата праці людей з інвалідністю становить не менш як 25% від загальних витрат на оплату праці. Це підтверджується довідкою за попередній рік і за попередній звітний (податковий) період, виданою територіальним відділенням Фонду соціального захисту інвалідів.

У місті відкриваються нові соціальні підприємства, що працевлаштовують людей з інвалідністю — хендмейд виробництво “Добрик”, Школа сліпого масажу "Здравія" навчає слабозорих масажистів та інші.

В Івано-Франківську вже є перші приклади соціальних шкільних підприємств, заснованих учнями старших класів.

Соціальне шкільне підприємство — суб’єкт господарювання, що здійснює підприємницьку/господарську діяльність на базі шкільних фірм учнів /дитячих/молодіжних організацій у межах освітнього процесу загальноосвітніх навчальних закладів з навчальною та соціальною метою.

У 2020 році в Івано-Франківській області стартує 3-х річний освітній проєкт розвитку соціального шкільного підприємництва “Student Companies to Activate the Youth”^{ix}, що реалізується School of ME у партнерстві з ChildFund Deutschland e.V. за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Федеративної Республіки Німеччини. Громадська організація “Молодіжна організація “СТАН” впроваджує цей проєкт у

регіоні. Заплановано проведення навчання серед учнів 8-11 класів на базі загальноосвітніх шкіл.

Для розв'язання екологічних проблем міста за моделлю надання соціальних та екологічних послуг (Welfare service) працюють соціальні підприємства RE-Laboratory та UPLab.

RE-Laboratory

<p>Станція переробки пластику та виготовлення виробів з вторинного матеріалу у Івано-Франківську діє на базі інноваційного центру “Промприлад. Реновація”.</p> <p>Соціальне підприємство приймає у населення пластик, переробляє його, проводить просвітницьку діяльність. Формує нові звички та поведінки у населення щодо поводження з вторсировиною. У 2020 році було запущено Urban Garden - вирощування овочів та фруктів на компості з органічних відходів. Ключове завдання RE-Laboratory — запровадження циркулярної економіки та перехід до моделі “нуль відходів” у місті.</p>	<p>Рік: 2019</p> <p>Бізнес-складова: продаж виробів з переробленого пластику, продаж сировини</p> <p>Соціальна складова: збір та переробка вторсировини</p> <p>Спосіб впливу: ресайклінг, апсайклінг, реюз, проведення екологічних лекцій</p> <p>Контакти: www.facebook.com/RElaboratory</p>
--	---

UPLab

<p>Майстерня апсайклінгу UpLab — це простір, де створюється одяг, аксесуари та предмети інтер'єру із застосуванням принципів апсайклінгу.</p> <p>Майстерня використовує залишки та відходи текстильного виробництва і вживаний папір. Купуючи продукцію майстерні, клієнти співфінансують екологічні проекти та турбуються про навколишнє середовище. Частина прибутку буде спрямована на закупівлю саджанців для парків та скверів.</p>	<p>Рік: 2019</p> <p>Бізнес-складова: продаж виробів з повторно використаного текстилю</p> <p>Соціальна складова: частина прибутку перенаправляється на саджанці для висадки дерев у Івано-Франківську</p> <p>Спосіб впливу: ресайклінг, апсайклінг</p> <p>Контакти: www.facebook.com/Uplaboratory</p>
--	--

Наведені вище приклади соціальних підприємств у Івано-Франківську були надані учасниками фокус-групових зустрічей під час проведення дослідження.

2.3. Картографування ключових стейкхолдерів

Екосистема соціального підприємництва охоплює велику кількість стейкхолдерів, які мають визначене коло завдань та повноважень. У подальшому розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді зацікавлені:

- **органи місцевого самоврядування:** відповідають за інституційний розвиток та нормативно-правове забезпечення галузі в Івано-Франківській міській територіальній громаді;
- **установи та заклади соціальної сфери:** визначають ключові соціальні проблеми міста та можуть виступати ініціаторами створення нових соціальних підприємств, які розв'язують визначені проблеми;
- **заклади вищої освіти:** розвивають підприємницькі навички серед студентів, можуть виступати засновниками соціальних підприємств на базі ЗВО;
- **установи неформальної освіти (навчальні центри/інкубатори/акселератори тощо):** створюють можливості для розвитку підприємницьких навичок для всіх бажаючих поза межами закладів формальної освіти, надають менторську підтримку, консультаційні послуги для соціальних стартапів та соціальних підприємств, які планують масштабуватися;
- **заклади загальної середньої освіти:** розвивають підприємницькі навички серед учнівської молоді, засновують соціальні шкільні підприємства;
- **великий та середній бізнес:** може виступати клієнтами для соціальних підприємців, закуповувати їх товари та послуги. Співробітники бізнес-компаній можуть ставати менторами і наставниками соціальних підприємців, надавати їм консультативну допомогу тощо;
- **соціальні підприємці:** фізичні та юридичні особи, які є започатковують бізнес з соціальною метою;
- **соціальні інвестори:** фізичні та юридичні особи, які надають поворотні чи безповоротні інвестиції для заснування / масштабування соціальних підприємств задля досягнення якісних соціальних/екологічних змін в Івано-Франківській міській територіальній громаді;
- **інститути громадянського суспільства:** просувають концепцію соціального підприємництва у громаді, засновують соціальні підприємства та популяризують діяльність соціальних підприємств;
- **дорадчі ради, коаліції, бізнес-асоціації:** сприяють розбудові співпраці і мережуванню між соціальними підприємствами та малим, середнім, великим бізнесом у громаді.

Типи інституцій	Назва інституцій
ОМС	Івано-Франківська міська рада, профільні департаменти: <ul style="list-style-type: none"> ● Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження ● Департамент соціальної політики ● Департамент молодіжної політики та спорту ● Управління праці ● Департамент інвестиційної політики, проєктів, міжнародних зв'язків, туризму та промоцій міста ● Департамент освіти та науки ● Управління охорони здоров'я
Установи та заклади соціальної сфери	<ul style="list-style-type: none"> ● Івано-Франківський міський центр зайнятості ● Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді ● Служба у справах дітей ● Центр дозвілля для дітей та юнацтва ● Молодіжні центри ● Реабілітаційні центри ● Притулки, заклади тимчасового перебування для людей у СЖО
Заклади вищої освіти	<ul style="list-style-type: none"> ● Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу ● Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника ● Університет Короля Данила
Установи неформальної освіти	<ul style="list-style-type: none"> ● ЦРП "Бізнес-Інкубатор" ІФНТУНГ ● Проєктно-освітній центр "Агенти змін" Прикарпатського національного університету ● Молодіжний інкубатор при Університеті Короля Данила ● Центр освітніх інновацій / Комунальний заклад позашкільної освіти Івано-Франківської міської ради
Заклади загальної середньої освіти	<ul style="list-style-type: none"> ● Середні загальноосвітні школи ● Загальноосвітні школи-інтернати ● Спеціалізовані школи (школи-інтернати) ● Ліцеї та гімназії
Великий бізнес	<ul style="list-style-type: none"> ● АТ "Прикарпаттяобленерго"
Соціальні інвестори	<ul style="list-style-type: none"> ● Приватні інвестори (співзасновники Urban Space 100)
Соціальні підприємства	<ul style="list-style-type: none"> ● Urban Space 100 ● Pizza Veterano ● Ba&Di Freelance, ГО "БА І ДІ КЛУБ"

	<ul style="list-style-type: none"> ● Re-laboratory ● UpLab ● Здоров'я ● Добрик ● Кав'ярня 4.5.0. ● Кава зі Схрону ● Іграшки зі Схрону ● Івано-Франківське учбово-виробниче підприємство Українського товариства сліпих ● Івано-Франківське учбово-виробниче підприємство Українського товариства глухих ● Підприємство ІНІН Громадської організації «Всеукраїнська організація союз осіб з інвалідністю України» ● Інші
ІГС	<ul style="list-style-type: none"> ● ГО “Тепле місто” ● ГО “Інша Освіта” ● ГО “Клуб ділових людей України” ● ГО “Стан” ● ГО “Громадський центр “Еталон” ● ГО “Д.О.М.48.24” ● БО “Дім Сірка” ● ГО “Вдома” ● ГО “Молода просвіта” ● ГО “Карітас” ● ГО “Інститут неформальної освіти” ● ГО “Комунікативна платформа "МІСТ.ОК” ● та інші
Дорадчі ради, коаліції, бізнес-асоціації	<ul style="list-style-type: none"> ● Рада підприємців при міському голові ● 24 бізнес-асоціації

3. Мета та цілі програми

Стратегічна мета Програми — розбудова екосистеми і створення сприятливих умов для розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді. Для досягнення стратегічної мети передбачається виконання 6 стратегічних цілей:

Ціль 1. Впровадження інституційної підтримки для соціального підприємництва та соціальних інновацій.

Ціль 2. Популяризація культури соціального підприємництва.

Ціль 3. Управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив

Ціль 4. Розвиток бізнес-навичок та підтримка розвитку соціального бізнесу.

Ціль 5. Сприяння вільному доступу до ринків для соціальних підприємців.

Ціль 6. Створення фінансових інструментів для розвитку соціального підприємництва.

Стратегічні цілі відповідають ключовим складовим елементам екосистеми розвитку соціального підприємництва, а саме: інституалізація і законодавче регулювання, культура соціального підприємництва, управління та вимірювання соціального впливу, доступ до знань, доступ до нових ринків, доступ до фінансових ресурсів.

3.1. Ціль 1. Впровадження інституційної підтримки соціального підприємництва та соціальних інновацій

Відсутність інституційної підтримки та законодавча невизначеність гальмує розвиток соціального підприємця й обмежує залученість мешканців громади у розв'язанні соціальних і екологічних проблем. Призначення відповідальних осіб та створення нових інституцій, які беруть відповідальність за розвиток соціального підприємства в громаді, побудова нових механізмів співпраці широкого кола зацікавлених установ та організацій, налагоджена комунікація та спільна розробка і виконання заходів різними виконавцями сприятиме активізації соціального підприємства та вирішенню нагальних проблем соціальних підприємців.

Для досягнення цієї цілі передбачені такі ініціативи:

- Створення та проведення регулярних засідань Координаційної ради сприяння розвитку соціального підприємства в Івано-Франківській міській територіальній громаді (Проект 1.1.)
- Створення відкритого публічного реєстру установ та організацій, які сприяють розвитку СП в Івано-Франківській міській територіальній громаді. Щорічний перегляд реєстру (Проект 1.2.)
- Організація щоквартального моніторингу та оцінки реалізації Програми із залученням усіх зацікавлених сторін. (Проект 1.3.)
- Публікація щорічного звіту про стан розвитку СП в Івано-Франківській міській територіальній громаді (Проект 1.3.)
- Сприяння залученню додаткового грантового фінансування для розвитку СП в Івано-Франківській міській територіальній громаді. (Проект 1.4.)
- Сприяння залученню місцевого бізнесу до участі в заходах Програми. (Проект 1.4.)

3.2. Ціль 2. Популяризація культури соціального підприємства

Важливою передумовою успішного розвитку СП є поінформованість мешканців міста усіх вікових груп про важливість соціального підприємства; соціальний та екологічний вплив бізнесу; інвестування, спрямованого на вплив (імпаکت-інвестування); успішні соціальні підприємства Івано-Франківської міської територіальної громади та інших регіонів України; можливості, які є в громаді для успішного створення та розвитку такого типу бізнесу. Популяризація СП має відбуватися серед усіх

вікових груп, зокрема через розвиток шкільного та молодіжного підприємництва.

Для підвищення обізнаності мешканців громади про СП та підвищення мотивації відкрити власну справу передбачені такі ініціативи:

- Створення та наповнення контентом окремого розділу "Соціальне підприємництво" на офіційному вебсайті Івано-Франківської міської ради. (Проєкт 2.1.)
- Створення та наповнення контентом окремої сторінки в соціальних мережах для публікації інформації на тему СП. (Проєкт 2.1.)
- Створення щорічного ілюстрованого електронного каталогу соціальних підприємств Івано-Франківської міської територіальної громади. (Проєкт 2.2.)
- Створення та поширення маркування соціальних підприємств міста. (Проєкт 2.2.)
- Проведення комунікаційної кампанії в медіа про СП та соціальні підприємства Івано-Франківської міської територіальної громади. (Проєкт 2.3.)
- Проведення тематичних заходів для популяризації СП. Відзнака кращих соціальних підприємців року. (Проєкт 2.4.)
- Організація навчальних курсів "Соціальне шкільне підприємництво" та учнів 8-11 класів. (Проєкт 2.5.)
- Конкурс шкільних та студентських бізнес-планів із СП. (Проєкт 2.5.)
- Онлайн та офлайн екскурсії школярів та студентів на соціальні підприємства. (Проєкт 2.5.)
- Молодіжні табори з СП. (Проєкт 2.5.)
- Проведення навчального курсу підготовки викладачів ЗВО з викладання СП. (Проєкт 2.6.)
- Розглянути можливість впровадження навчального курсу "Соціальне підприємництво" у ЗВО. (Проєкт 2.6.)
- Мережування викладачів, тренерів та менторів з СП із колегами із ЗВО та інших освітніх організацій і установ України й інших країн. (Проєкт 2.6.)
- Проведення студентської інкубаційної програми із СП на базі ЗВО. (Проєкт 2.6.)
- Проведення щорічного форуму соціального підприємництва. (Проєкт 2.7.)

3.3. Ціль 3. Управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив

Основною відмінністю соціального підприємства від класичного бізнесу є наявність соціальної мети та запланованого соціального впливу. Саме тому підприємці, які позиціонують себе як соціальний бізнес, мають щорічно вимірювати свій соціальний вплив та публічно звітувати про нього. Для того, щоб проводити оцінку соціального впливу та готувати якісні звіти, важливо володіти відповідним інструментарієм. Важливою складовою

програми є популяризація інструментів оцінки соціального впливу та підготовки соціальної звітності серед соціальних підприємців.

Програмою передбачено такі заходи для досягнення цієї цілі:

- Проведення щорічної оцінки соціальних та екологічних проблем та потреб мешканців Івано-Франківської міської територіальної громади шляхом анкетування відповідно до Цілей сталого розвитку ООН. (Проект 3.1.)
- Проведення публічного заходу з обговорення метрик та інструментів вимірювання соціального впливу та підготовки соціальних звітів. (Проект 3.2.)
- Розробка методики оцінки діяльності соціальних підприємців. (Проект 3.2.)
- Навчання соціальних підприємців та викладачів/тренерів з СП інструментам управління соціальним впливом, вимірювання соціального впливу та підготовки соціальної звітності. (Проект 3.2.)
- Висвітлення інформації про результати діяльності успішних соціальних підприємств громади на офіційному вебсайті соціальних підприємств Івано- Франківської міської територіальної громади на сайті Івано-Франківської міської ради. (Проект 3.3.)

3.4. Ціль 4. Розвиток бізнес-навичок та підтримка розвитку соціального бізнесу

Для старту та розвитку власної справи, соціальним підприємцям потрібні знання у сфері економіки підприємства та соціального проектування для ефективного розв'язання проблем громади. Забезпечення доступу до знань і постійне вдосконалення бізнес-навичок, налагодження експертної підтримки є одним з ключових завдань Програми. Навчальні програми мають враховувати рівень знань учасників. Вони мають бути спрямованими як на початківців, які потребують базової інформації, так і передбачати окремі заходи для діючих підприємців, які вже мають попередній досвід і хочуть покращити вибудовані бізнес-процеси. Важливим є проведення навчання для вразливих груп населення аби надати їм рівні можливості до започаткування соціального підприємства.

Для розвитку бізнес-навичок та забезпечення освіти соціальних підприємців передбачено такі ініціативи:

- Проведення моніторингу потреб соціальних підприємств. (Проект 4.1.)
- Створення бази консультантів та тренерів із соціального підприємництва та фахових спеціалістів (з соціального маркетингу, соціального піару, ведення бухгалтерської звітності соціальних підприємств, менеджерів з персоналу для найму працівників з інвалідністю, спеціалізованих юристів та інших вузькопрофільних спеціалістів). (Проект 4.1.)
- Проведення консультацій для соціальних підприємств та підприємців. (Проект 4.1.)

- Освітні заходи для початківців: презентаційні заходи з пошуку ідей для соціальних підприємств. (Проект 4.2.)
- Освітні заходи для початківців: онлайн та офлайн навчання осіб з вразливих груп та профільних ІГС щодо створення соціальних підприємств (школи з СП для ветеранів АТО/ООС, для людей з інвалідністю, для літніх людей, для жінок, для інститутів громадянського суспільства та інші тематичні школи). (Проект 4.2.)
- Проведення акселераційної програми для діючих соціальних підприємців (онлайн та офлайн). (Проект 4.3.)
- Проведення зустрічей з соціальними підприємцями з інших міст (онлайн та офлайн). (Проект 4.3.)
- Організація навчальних подорожей соціальними підприємствами Україною (онлайн та офлайн). (Проект 4.3.)
- Проведення вузькопрофільних тренінгів для соціальних підприємців. (Проект 4.3.)
- Збір інформації та проведення розсилки зацікавленим підписникам про можливість навчання СП в Івано-Франківську та інших містах України. (Проект 4.3.)
- Навчальна програма для викладачів, тренерів, консультантів та менторів із СП. (Проект 4.4.)

3.5. Ціль 5. Сприяння вільному доступу до ринків для соціальних підприємців

Доступ до ринків є ваговою умовою для успішного розвитку будь-якого підприємства. Як засвідчують дані Європейського Союзу доля продаж товарів та послуг соціальних підприємств припадає саме на ринок публічних закупівель, зокрема, соціального замовлення, адже соціальні підприємства допомагають громадам та муніципалітетам розв'язувати локальні соціальні та екологічні виклики. У січні 2020 року набув чинності Закон України “Про соціальні послуги”, який передбачає впровадження механізму соціального замовлення (контрактування) у громадах України.

Одним із пріоритетних завдань Програми є створення доступу до публічних фінансів через активізацію участі соціальних підприємств у державних закупівлях, програмах соціального замовлення та інших програмах місцевих органів влади. Також важливим компонентом є розширення географії присутності соціальних підприємств в інших регіонах України, зокрема через продажі в онлайн магазинах та ін.

Для покращення доступу соціальних підприємств до нових ринків у програмі передбачено такі ініціативи:

- Розробка рекомендацій щодо створення міської програми соціального замовлення. (Проект 5.1.)
- Навчання для соціальних підприємців з участі в публічних закупівлях. (Проект 5.1.)
- Залучення соціальних підприємців до участі у міських заходах для бізнесу (ярмарки, форуми, конференції, презентаційні дні тощо) у форматі

окремих презентацій, майстер-класів, стендів з продукцією, номінацій тощо. (Проект 5.2.)

- Навчання соціальних підприємців з розвитку торгівлі через інтернет. (Проект 5.2.)
- Мережування соціальних підприємців з представниками торгових мереж. (Проект 5.2.)

3.6. Ціль 6. Створення фінансових інструментів для розвитку соціального підприємництва

Для багатьох соціальних підприємців залучення стартових інвестицій та додаткових ресурсів для масштабування є значним викликом внаслідок браку доступних фінансових інструментів. Саме тому, Програма ставить одним із пріоритетів сприяння доступу до різних форм фінансування для заснування соціального підприємства та його масштабування.

Ключовими ініціативами для досягнення цієї цілі є:

- Збір інформації та проведення розсилки зацікавленим підписникам про можливості залучення фінансування для започаткування та розвитку соціальних підприємств (грантові програми, програми пільгового кредитування тощо). (Проект 6.1.)
- Розробка та запуск щорічної міської грантової програми та міського конкурсу з фінансової підтримки бізнес-планів соціальних підприємств для випускників інкубаційних та акселераційної програм. (Проект 6.2.)
- Співфінансування з міського бюджету успішних краудфандингових проєктів. (Проект 6.2.)
- Вивчення можливостей створення Фонду підтримки соціальних та екологічних стартапів. (Проект 6.2.)
- Розробка та запуск програми надання соціальним підприємствам ваучерів на отримання професійних послуг. (Проект 6.3.)
- Проведення інформаційних заходів про соціальне інвестування. (Проект 6.4.)
- Поширення інформації про соціальні стартапи серед соціальних інвесторів, зокрема проведення презентацій соціальних стартапів. (Проект 6.4.)

4. Зв'язок Програми зі стратегічними планами розвитку Івано-Франківської міської територіальної громади, Івано-Франківської області та іншими стратегічними документами

4.1. Зв'язок між Програмою і Стратегією розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року

Програма співзалежна з першим стратегічним напрямом Стратегії розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року “Місто підтримки інвестицій та розвитку бізнесу”. Зокрема, вона спрямована на досягнення другої цілі цього напрямку “Розвиток малого та середнього підприємництва” та передбачає:

- створення інформаційно-консультативної платформи для соціальних підприємців;
- впровадження механізмів фінансової підтримки розвитку СП;
- організацію надання кваліфікованих консультацій та послуг для соціальних підприємців (в т.ч. жінкам, внутрішньо переселеним особам) щодо ринкових умов підприємницької діяльності (здійснюваної, розширюваної, потенційної) з метою зменшення ступеню ринкової невизначеності та управлінських ризиків;
- регулярний збір та поширення інформації стосовно грантових програм та проєктів, що підтримують розвиток СП в Україні;
- проведення регулярних заходів з популяризації СП серед широких кіл населення, у т. ч. серед студентів та учнів старших класів.

4.2. Зв'язок між Програмою та регіональною цільовою програмою розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 2019-2020 роки

Сприяння розвитку соціальному підприємництву є одним з ключових завдань в напрямку інформаційного забезпечення малого та середнього підприємництва регіональної цільової програми розвитку малого та середнього підприємництва в Івано-Франківській області на 2019-2020 роки.

Регіональною цільовою програмою передбачено проведення моніторингу стану розвитку соціального підприємництва в області, а також популяризацію соціальної відповідальності суб'єктів підприємництва шляхом поширення відповідних бізнес-практик та реалізованих проєктів соціальної корпоративної відповідальності на регіональному та місцевому рівнях (поширення інформаційних, аналітичних матеріалів; проведення форумів, семінарів, засідань за круглим столом).

Процес підготовки даної Програми містив компонент оцінки стану розвитку СП в Івано-Франківській міській територіальній громаді, а проєкти в рамках другої цілі Програми передбачають поширення кращих практик соціального підприємництва серед мешканців громади шляхом проведення інформаційних кампаній, фестивалю соціальних підприємців, популяризацію успішних кейсів серед учнівської та студентської молоді.

4.3. Зв'язок між Програмою та Державною Стратегією регіонального розвитку на період до 2027 року

Програма відповідає другій стратегічній цілі Державної Стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року: підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів й, зокрема, другій оперативній цілі, що передбачає сприяння розвитку підприємництва, підтримку інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва.

Відповідно до завдань Стратегії, Програмою передбачено:

1. стимулювання розвитку СП, сприяння створенню стабільного та сприятливого середовища для започаткування і ведення соціально-підприємницької діяльності;
2. створення та розвиток об'єктів інфраструктури підтримки СП;
3. створення можливостей для отримання інформації та консультацій для соціальних підприємців, а також для осіб, які планують започаткувати соціальне підприємство;
4. забезпечення врахування завдань та заходів щодо розвитку СП з визначенням чітких дій та індикаторів ефективності;
5. сприяння проведенню публічного діалогу між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та соціальними підприємцями;
6. забезпечення популяризації розвитку СП в громаді шляхом впровадження освітніх програм з підприємництва у школах та закладах вищої освіти; створення можливостей для доступного (безоплатного) навчання для майбутніх соціальних підприємців; проведення інформаційних кампаній, локальних подій та фестивалів, спрямованих на популяризацію СП; розвиток співпраці великого бізнесу з соціальними підприємцями.

4.4. Зв'язок між Програмою та Цілями сталого розвитку ООН

Відповідно до Указу Президента від 20 вересня 2019 року №722/2019 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”, 17 Цілей сталого розвитку ООН є орієнтирами у діяльності різних інституцій для досягнення стійких соціальних змін і забезпечення добробуту громадян України.

Цілі сталого розвитку передбачають вирішення широкого кола суспільно-значимих проблем, включно з подоланням бідності, забезпечення якісної освіти і медицини, забезпечення сталого управління ресурсами, забезпечення рівних можливостей, сприяння побудові миру і партнерства тощо. Соціальні підприємства можуть бути залучені до досягнення більшості Цілей сталого розвитку. Аналіз поточної діяльності соціальних підприємств Івано-Франківської міської територіальної громади та визначених пріоритетів розвитку свідчить про вагомий внесок Програми у досягнення наступних Цілей:

Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх.

Ціль може бути досягнуто, шляхом сприяння поширенню доступної освіти з соціального підприємництва. Програмою закладаються можливості розвитку підприємницьких навичок серед учнів та молоді громади, а також серед представників вразливих груп населення. Ці можливості поширюватимуться завдяки реалізації інкубаційних та акселераційних програм, які відкриті для учасників будь-якого віку і статі та спрямовані на навчання, допомогу у запуску соціального підприємства.

Ціль 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.

Найбільш поширена модель соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді - працевлаштування представників вразливих груп населення, в першу чергу, людей з інвалідністю, ветеранів АТО/ООС, пенсіонерів. Підтримка та популяризація діяльності цих підприємств сприятиме зростанню кількості працевлаштованих осіб з числа соціально-незахищених груп, а також появи нових підприємств, які фокусуватимуться на залученні мало захищених верств населення до продуктивної зайнятості і соціальної інтеграції.

Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва.

Просування послуг соціальних підприємців, які працюють у місті у напрямку запровадження циркулярної економіки, переходу до моделі “нуль відходів” у місті, впроваджуючи ресайклінг, апсайклінг, реюз, сприятиме зменшенню обсягів утворення відходів і збільшенню обсягів їх переробки та повторного використання на основі інноваційних технологій та виробництв.

Таким чином, реалізація Програми на території Івано-Франківської міської територіальної громади сприятиме впровадженню вагомих кроків для досягнення щонайменше трьох Цілей сталого розвитку ООН на території громади.

5. План заходів Програми

Табл.2

Проект	Опис складових проекту	Період реалізації	Відповідальні виконавці	Джерела фінансування	Обсяги фінансування з бюджету Івано-Франківської міської територіальної громади, тис. грн.		
					2021 р.	2022 р.	2023 р.
Ціль 1. Впровадження інституційної підтримки соціального підприємництва та соціальних інновацій							
1.1. Проект "Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді"	Створення Координаційної ради з розвитку соціального підприємництва за участю представників Івано-Франківської міської ради, соціальних підприємців, громадськості, інших зацікавлених сторін. Проведення регулярних засідань ради	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Департамент соціальної політики, Департамент молодіжної політики та спорту, Департамент інвестиційної політики, проєктів, міжнародних зв'язків, туризму та промоцій міста, Департамент освіти та науки, Управління праці, соціальні підприємці, заклади вищої освіти, інституції громадянського суспільства, громадськість	Не потребує фінансування	-	-	-
1.2. Проект "Карта екосистеми розвитку соціального підприємництва"	Створення відкритого публічного реєстру установ та організацій, які сприяють розвитку соціального підприємництва у Івано-Франківській міській	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Не потребує фінансування	-	-	-

	територіальній громаді. Щорічний перегляд реєстру						
1.3. Проект "Моніторинг розвитку соціального підприємництва"	Організація щопіврічного моніторингу та оцінки реалізації Програми із залученням усіх зацікавлених сторін. Публікація щорічного звіту про стан розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Не потребує фінансування	-	-	-
1.4. Проект "Залучення додаткових ресурсів для розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді"	Сприяння залученню додаткового грантового фінансування для розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді, розміщення інформації про проекти міжнародної технічної допомоги на офіційному вебсайті громади. Сприяння залученню місцевого бізнесу до участі в активностях програми розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Департамент інвестиційної політики, проєктів, міжнародних зв'язків, туризму та промоцій	Не потребує фінансування	-	-	-
Ціль 2. Популяризація культури соціального підприємництва							
2.1. Проект "Створення електронних ресурсів про розвиток	Створення та наповнення контентом окремого розділу "Соціальне підприємство" на офіційному вебсайті Івано-Франківської міської ради.	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Департамент соціальної політики, відділ програмного	Не потребує фінансування	-	-	-

соціального підприємництва"	Створення та наповнення контентом окремої сторінки в соціальних мережах для публікації інформації на тему соціального підприємства		та комп'ютерного забезпечення				
2.2. Проєкт "Каталог соціальних підприємств"	Створення щорічного ілюстрованого електронного каталогу соціальних підприємств Івано-Франківської міської територіальної громади. Створення та поширення маркування соціальних підприємств міста	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємства	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	-	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень
2.3. Проєкт "Популяризація соціального підприємства у громаді"	Проведення комунікаційної кампанії в медіа про соціальне підприємство та соціальні підприємства Івано-Франківської міської територіальної громади	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, управління праці, департамент соціальної політики, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємства	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	-	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень
2.4. Проєкт "Тиждень соціального підприємства"	Проведення тематичних заходів для популяризації соціального підприємства. Відзнака кращих соціальних підприємців року	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, управління праці, Департамент соціальної політики, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємства	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень

<p>2.5. Проект "Популяризація соціального підприємництва в закладах середньої освіти, вищої освіти та професійно-технічної освіти"</p>	<p>Організація навчальних курсів "Соціальне шкільне підприємництво" для учнів 8-11 класів. Конкурс шкільних та студентських бізнес-планів із соціального підприємництва. Онлайн та офлайн екскурсії школярів та студентів на соціальні підприємства. Молодіжні табори з соціального підприємництва</p>	<p>Протягом дії програми</p>	<p>Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Департамент освіти та науки (Центр освітніх інновацій), Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва, управління праці, заклади середньої освіти, заклади вищої освіти, ПТНЗ</p>	<p>Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування</p>	<p>В межах затверджені кошторисних призначень</p>	<p>В межах затверджені кошторисних призначень</p>	<p>В межах затверджені кошторисних призначень</p>
<p>2.6. Проект "Популяризація соціального підприємництва в закладах вищої освіти"</p>	<p>Проведення навчального курсу підготовки викладачів ЗВО з викладання соціального підприємництва. Введення прикладного курсу зі створення та управління соціальним підприємством в навчальні програми зацікавлених ЗВО. Мережування викладачів, тренерів та менторів з соціального підприємництва із колегами із ЗВО та інших освітніх організацій і установ України та інших країн. Проведення студентської інкубаційної програми із соціального підприємництва на базі ЗВО</p>	<p>Протягом дії програми</p>	<p>Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва, заклади вищої освіти, управління праці, ПТНЗ</p>	<p>Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування</p>	<p>В межах затверджені кошторисних призначень</p>	<p>В межах затверджені кошторисних призначень</p>	<p>В межах затверджені кошторисних призначень</p>

2.7. Проект "Популяризація соціального підприємництва серед містян"	Проведення форуму соціального підприємництва	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, управління праці, Департамент соціальної політики, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва, управління праці, заклади вищої освіти, ПТНЗ	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	-	В межах затвердженні кошто рисних призна чень	В межах затвердженні кошто рисних призна чень
Ціль 3. Управління та вимірювання соціального впливу							
3.1. Проект "Банк соціальних та екологічних проблем Івано-Франківської міській територіальній громаді"	Проведення щорічного моніторингу соціальних та екологічних проблем, потреб мешканців Івано-Франківської міської територіальної громади, шляхом анкетування, у відповідності до Цілей сталого розвитку ООН	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Управління праці, Департамент соціальної політики, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	В межах затвердженні кошто рисних призна чень	В межах затвердженні кошто рисних призна чень	В межах затвердженні кошто рисних призна чень
3.2. Проект "Популяризація інструментів управління соціальним впливом, вимірювання соціального впливу та підготовки соціальної звітності"	Навчання соціальних підприємців та викладачів/тренерів з соціального підприємництва інструментам управління соціальним впливом, вимірювання соціального впливу та підготовки соціальної звітності. Розробка методики оцінки соціального впливу СП. Проведення публічного заходу з обговорення метрик та інструментів вимірювання	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	В межах затвердженні кошто рисних призна чень	В межах затвердженні кошто рисних призна чень	В межах затвердженні кошто рисних призна чень

	соціального впливу та підготовки соціальних звітів						
3.3. Проєкт "Кращі приклади соціальних підприємств. Досягнення"	Висвітлення інформації про результати діяльності успішних соціальних підприємств громади на офіційному вебсайті	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Не потребує фінансування	-	-	-
Ціль 4. Розвиток бізнес-навичок соціальних підприємців							
4.1. Проєкт "Експрес-доступ до знань"	Проведення моніторингу потреб соціальних підприємств (опитування раз на пів року) Створення бази консультантів та тренерів із соціального підприємництва та фахових спеціалістів (з соціального маркетингу, соціального піару, ведення бухгалтерської звітності соціальних підприємств, менеджерів з персоналу для найму працівників з інвалідністю, спеціалізованих юристів) та інших вузькопрофільних спеціалістів з соціальної роботи Проведення консультацій для соціальних підприємців у форматі "Швидкі зустрічі" між соціальними підприємцями та консультантами	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Департамент соціальної політики, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва, заклади вищої освіти, інституції громадянського суспільства	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	В межах затвердженій кошторисних призначень	В межах затвердженій кошторисних призначень	В межах затвердженій кошторисних призначень

4.2. Проект "Освітні ініціативи для соціальних стартапів"	Проведення презентаційних заходів з пошуку ідей для соціального підприємництва. Організація та проведення навчання з соціального підприємництва для осіб з вразливих груп населення (для ветеранів АТО/ООС, для людей з інвалідністю, літніх людей, жінок, для інших інституцій громадянського суспільства тощо) Проведення серій хакатонів з подальшою інкубаційною підтримкою кращих проектів	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва, Івано-Франківський міський центр зайнятості, заклади вищої освіти	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень
4.3. Проект "Освітні ініціативи для діючих соціальних підприємств"	Проведення акселераційної програми для діючих соціальних підприємців (онлайн та офлайн). Проведення зустрічей з соціальними підприємцями з інших міст (онлайн та офлайн). Організація навчальних подорожей по Україні (онлайн та офлайн). Проведення вузькопрофільних тренінгів для соціальних підприємців. Збір інформації та проведення розсилки зацікавленим підписникам про можливості навчання соціальному підприємництву в Івано-Франківську та інших містах України	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва, заклади вищої освіти, інституції громадянського суспільства	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	-	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень

4.4. Проект "Школа тренерів із соціального підприємства"	Навчальна програма для викладачів, тренерів, консультантів та менторів із соціального підприємства	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємства	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	В межах затверджені кошторисних призначень	-	-
Ціль 5. Сприяння доступу до нових ринків для соціальних підприємців							
5.1. Проект "Спрощення доступу до публічних закупівель та соціального контракування"	Розробка рекомендацій щодо створення міської програми соціального замовлення (робіт та послуг) відповідно до Закону України "Про соціальні послуги". Організація та проведення навчань для соціальних підприємців з участі в публічних закупівлях та роботі в системі Prozorro. Консультації щодо соціального замовлення (контракування) для соціальних підприємців	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємства	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	-	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень

5.2. Проєкт "Спрощення доступу на нові ринки"	Залучення соціальних підприємців до участі у міських заходах для бізнесу (ярмарки, форуми, конференції, презентаційні дні тощо) у форматі окремих презентацій, майстер-класів, стендів з продукцією, номінацій тощо. Сприяння участі соціальних підприємців у публічних закупівлях. Навчання соціальних підприємців з розвитку торгівлі через інтернет. Налагодження співпраці соціальних підприємців з представниками місцевого бізнесу, торговими мережами	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Департамент соціальної політики, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Не потребує фінансування	-	-	-
Ціль 6. Сприяння доступу соціальних підприємств до фінансування та інших ресурсів для розвитку							
6.1. Проєкт "Поширення інформації про доступ до фінансової підтримки для соціальних підприємців"	Збір інформації та проведення розсилки зацікавленим підписникам про можливості залучення фінансування для започаткування та розвитку соціальних підприємств (грантові програми, програми пільгового кредитування тощо)	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Не потребує фінансування	-	-	-

6.2. Проект "Швидкий старт"	Розробка та запуск щорічної міської грантової програми та міського конкурсу на фінансову підтримку бізнес-планів соціальних підприємств для випускників інкубаційних та акселераційної програм. Співфінансування з міського бюджету успішних краудфандингових проектів. Вивчення можливостей створення Фонду підтримки соціальних та екологічних стартапів	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	-	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень
6.3. Проект "Ваучери для соціальних підприємств"	Впровадження програми надання соціальним підприємцям ваучерів на отримання ними професійних послуг (для прикладу, інформаційних, консультаційних тощо)	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Бюджет Івано-Франківської міської територіальної громади, інші джерела фінансування	-	В межах затверджені кошторисних призначень	В межах затверджені кошторисних призначень
6.4. Проект "Розвиток соціального інвестування"	Проведення інформаційних заходів про соціальне інвестування. Поширення інформації про соціальні стартапи серед соціальних інвесторів, зокрема проведення презентацій соціальних стартапів	Протягом дії програми	Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження, Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва	Не потребує фінансування	-	-	-

6. Очікувані результати та вплив Програми

Діяльність, спрямована на досягнення кожної програмної цілі, сприятиме досягненню коротко- та довгострокових результатів Програми, що представлені у таблиці нижче:

Табл. 3.

Ціль	Короткострокові результати	Довгострокові результати
<p>Ціль 1. Впровадження інституційної підтримки для соціального підприємництва та соціальних інновацій</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначено ключові інституції, відповідальні за розвиток соціального підприємництва на території Івано-Франківської міської територіальної громади - сформована Координаційна рада (КР) сприяння розвитку соціальному підприємству є рушійною силою реалізації Програми та майданчиком для її вдосконалення за участю різних груп стейкхолдерів - інформація про стан розвитку СП доступна на сайті Івано-Франківської міської територіальної громади та щорічно оновлюється - розроблено та впроваджено систему моніторингу та оцінки ефективності реалізації Програми 	<ul style="list-style-type: none"> - в Івано-Франківській міській територіальній громаді створено новий кластер СП - налагоджено проведення публічного діалогу між місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та соціальними підприємцями щодо розвитку сфери СП - створено сприятливе середовище для започаткування і ведення соціально-підприємницької діяльності у місті, яке розвивається та доповнюється новими інституціями, актуальними проектами та заходами
<p>Ціль 2. Популяризація культури соціального підприємництва</p>	<ul style="list-style-type: none"> - інформація про соціальні підприємства міста (їх товари та послуги) розміщена в електронному каталозі на сайті Івано-Франківської міської територіальної громади та інших онлайн ресурсах і постійно оновлюється - на базі ЗВО викладаються курси з "Соціального підприємництва" - на базі закладів загальної середньої освіти впроваджуються факультативні навчальні курси "Соціальне підприємство для підлітків" для учнів 8-11 класів - на базі окремих шкіл та ЗВО 	<ul style="list-style-type: none"> - формування культури та популяризації соціального підприємництва, серед мешканців Івано-Франківської міської територіальної громади. Населення знає та купує товари соціальних підприємств - шкільна та студентська молодь Івано-Франківської міської територіальної громади ознайомена з концепцією соціального підприємництва та розвиває підприємницькі навички та засновує соціальні бізнеси - інформація про діяльність соціальних підприємств постійно

	засновано шкільні та молодіжні соціальні підприємства; - проводиться щорічний форум з СП	висвітлюється у локальних та національних ЗМІ та соціальних мережах
Ціль 3. Управління, вимірювання та звітування про соціальний вплив	<ul style="list-style-type: none"> - проводиться щорічна оцінка соціальних та екологічних проблем та потреб мешканців Івано-Франківської міської територіальної громади - соціальні підприємці Івано-Франківської міської територіальної громади мають доступ до методології оцінки соціального впливу - соціальні підприємці обізнані щодо соціальної звітності та роблять свої соціальні звіти публічними - у громаді створено мережу консультантів з підготовки соціальної звітності 	<ul style="list-style-type: none"> - результати оцінки соціальних та екологічних проблем та потреб мешканців стають основою для планування подальших заходів та програм у Івано-Франківській міській територіальної громади. - соціальні підприємства щорічно готують соціальні звіти про свою діяльність та оприлюднюють їх на сайті Івано-Франківської міської територіальної громади - у громаді сформована культура прозорого звітування, оприлюднення результатів своєї діяльності та соціального впливу
Ціль 4. Розвиток бізнес-навичок та підтримка розвитку соціального бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> - проводиться регулярний моніторинг потреб соціальних підприємств - у громаді сформовано мережу консультантів та експертів з питань розвитку соціального підприємництва - впроваджені інкубаційна та акселераційна програми для підприємців-початківців та діючих соціальних підприємців - проходить навчання з започаткування соціального підприємництва для вразливих груп населення, зокрема, увага приділяється підтримці жінок-підприємниць - у громаді підготовлено викладачів, тренерів, консультантів та менторів із СП 	<ul style="list-style-type: none"> - результати моніторингу потреб соціальних підприємців використовуються у подальшому плануванні заходів та програм у громаді - створено можливості для безоплатного отримання фахових консультацій для соціальних підприємців, а також для осіб, які планують започаткувати соціальне підприємство - створено умови для успішного розвитку суб'єктів соціального підприємництва та підвищення рівня їх конкурентоспроможності - у громаді щорічно з'являються щонайменше 5 нових соціальних підприємств - кількість жінок керівниць та/або власниць соціальних підприємств щороку збільшується

<p>Ціль 5. Сприяння вільному доступу до ринків для соціальних підприємців</p>	<ul style="list-style-type: none"> - соціальні підприємства беруть активну участь в заходах для МСП, різноманітних міських ярмарках, виставках та інших публічних заходах - створені можливості для мережування між соціальними підприємцями та великим бізнесом Івано-Франківської міської територіальної громади - соціальні підприємці підвищили рівень навичок онлайн продажів та мають постійний доступ до консультацій щодо участі у державних закупівлях - соціальні підприємці надають громаді соціальні послуги 	<ul style="list-style-type: none"> - продукція соціальних підприємств просувається як складова МСП Івано- Франківської міської територіальної громади. - середній та великий бізнес Івано- Франківської міської територіальної громади закуповує окремі товари та послуги у місцевих соціальних підприємців - соціальні підприємства беруть участь у державних закупівлях - соціальні підприємці розробляють нові соціальні послуги та забезпечують їх впровадження у громаді
<p>Ціль 6. Створення фінансових інструментів для розвитку соціального підприємництва</p>	<ul style="list-style-type: none"> - розроблено та запущено щорічну міську грантову програму та міський конкурс для фінансової підтримки бізнес-планів соціальних підприємств - випускників інкубаційних та акселераційної програм. - співфінансовано з міського бюджету успішні краудфандингові проекти соціальних підприємств, які отримали підтримку громади - розроблено концепцію Фонду підтримки соціальних стартапів - розроблено та запущено програму надання соціальним підприємствам ваучерів на отримання професійних послуг - потенційні соціальні інвестори мають доступ для знайомства з бізнес-ініціативами, які потребують соціальних інвестицій 	<ul style="list-style-type: none"> - у місті розвиваються фінансові інструменти підтримки СП - в бізнес-середовищі міста розвивається культура соціального інвестування

Очікуваний вплив Програми:

- створення екосистеми для розвитку соціального підприємництва у громаді;
- підвищення кількості діючих соціальних підприємств в Івано-Франківській міській територіальній громаді;
- запуск нових соціальних послуг та сервісів на базі соціальних підприємств, що відповідають актуальним потребам міста;
- зростання зайнятості вразливих груп населення;
- генерація додаткового фінансування для проєктів з вирішення соціальних та екологічних проблем.

7. Впровадження, моніторинг та перегляд програми

З метою досягнення короткострокових та довгострокових результатів Програми будуть розроблені інструменти для її впровадження, проведення моніторингу та оцінки, а також перегляду пріоритетів Програми за результатами проведеної оцінки.

7.1. Впровадження програми

З метою успішної реалізації Програми до положення одного із структурних підрозділів Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження Івано-Франківської міської ради буде додано функції, пов'язані з координацією процесу реалізації Програми.

Зокрема, до обов'язків пропонується включити: супровід діяльності Координаційної ради, збір та розміщення інформації про діяльність соціальних підприємств громади на сайті Івано-Франківської міської ради, поширення інформації серед соціальних підприємців міста, проведення моніторингу потреб соціальних підприємств, реалізація інших запланованих проєктів Програми, підготовка звітності щодо реалізації Програми.

Для залучення всіх зацікавлених сторін до процесу реалізації Програми передбачено створення Координаційної ради сприяння розвитку соціального підприємництва (КР). До складу КР увійдуть представники профільних структурних підрозділів виконавчих органів міської ради, соціальні підприємці інші представники бізнес-середовища, інститути громадянського суспільства, заклади освіти тощо, при цьому не менше 30% КР складатимуть жінки. КР виконуватиме функцію консультативно-дорадчого органу при Івано-Франківській міській раді. Основні повноваження КР:

- напрацювання та внесення пропозицій і рекомендацій щодо більш ефективної реалізації проєктів, передбачених Програмою;
- здійснення методичного забезпечення, моніторингу та оцінки реалізації Програми;
- участь у проведенні просвітницько-інформаційних заходів, спрямованих на популяризацію СП в Івано-Франківській міській територіальній громаді;
- розробка пропозицій щодо внесення змін до Програми.

Передбачається, що КР проводитиме свої засідання не рідше, ніж раз на півріччя.

7.2. Моніторинг, індикатори та оцінка реалізації Програми

З метою контролю ефективності реалізації Програми буде розроблена система моніторингу реалізації Програми. У моніторинг будуть залучені всі виконавці та учасники проєктів. Для проведення моніторингу будуть використані наступні інструменти:

- опитування соціальних підприємців, учасників освітніх заходів з СП, а також заходів з популяризації шкільного та молодіжного СП;
- експрес-опитування учасників консультацій та робочих зустрічей;
- контент-аналіз ЗМІ та соціальних мереж;
- аналіз робочих документів Координаційної ради та інше.

Оцінка буде спрямована на аналіз досягнення всіх запланованих завдань Програми, які безпосередньо пов'язані зі стратегічними цілями розвитку екосистеми СП. Всі дані для моніторингу та аналізу будуть збиратися відповідно до визначених індикаторів.

Основні індикатори оцінки Програми представлені у таблиці:

Табл. 4.

№	Індикатори	2020 факт	2021 прогноз	2022 прогноз	2023 прогноз
1	Кількість проведених освітніх заходів з розвитку СП	3	7	10	15
2	Кількість ЗВО, де викладається курс з СП	3	3	4	5
3	Кількість новин про СП на сайті Івано-Франківської міської ради	1	10	15	20
4	Кількість тренерів та бізнес-консультантів з СП, які надають експертну підтримку	3	10	15	20
5	Кількість зареєстрованих в Івано-Франківській міській територіальній громаді соціальних підприємств	13	15	18	20
6	Кількість соціальних підприємств, що залучили соціальні інвестиції для початку діяльності	1	2	3	4
7	Кількість соціальних підприємств, що опублікували соціальні звіти	1	5	8	12

Проміжні результати моніторингу та оцінки Програми будуть оприлюднюватися на сайті Івано-Франківської міської ради, а також донесені іншими каналами комунікації до зацікавлених осіб і широкого кола мешканців Івано-Франківської міської територіальної громади.

7.3. Перегляд програми

Проекти Програми можуть бути скориговані з урахуванням існуючої соціально- економічної ситуації, результатів моніторингу виконання Програми, можливостей видаткової частини бюджету Івано-Франківської міської територіальної громади(визначається щорічно) та у випадках зміни законодавчих, нормативно-правових та інших актів. Коригування здійснюється за ініціативи виконавців проєктів Програми, постійних депутатських комісій міської ради, суб'єктів підприємницької діяльності, бізнес-асоціацій, соціальних підприємств. Ініціатор готує пропозиції, до яких додає вичерпне обґрунтування (в разі необхідності розрахунок витрат) запропонованих змін.

Департамент економічного розвитку, екології та енергозбереження Івано-Франківської міської ради подає проєкт рішення щодо запропонованих змін на розгляд виконавчим комітетом та міською радою. Питання про хід виконання заходів Програми розглядається на засіданнях виконавчого комітету та міської ради відповідно до планів роботи. Контроль за виконанням Програми здійснюють постійні депутатські комісії міської ради.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АТО/ООС** — антитерористична операція/операція об'єднаних сил
- БО** — благодійна організація
- ГО** — громадська організація
- ДФС** — Державна фіскальна служба
- ЗВО** — заклади вищої освіти
- ІГС** — інституції громадянського суспільства
- ІФНТУНГ** — Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу
- СЖО** — складні життєві обставини
- КР** — Координаційна рада сприяння розвитку соціального підприємництва
- Програма** — Програма розвитку соціального підприємництва в Івано-Франківській міській територіальній громаді на 2021-2023 рр.
- МСП** — мале та середнє підприємництво
- ОМС** — органи місцевого самоврядування
- ПНУ** — Прикарпатський національний університет
- ПОГ** — підприємство об'єднання громадян
- СП** — соціальне підприємництво
- УКД** — Університет короля Данила

-
- i https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_en
- ii European Commission (2020) Social enterprises and their ecosystems in Europe. Comparative synthesis report. Authors: Carlo Borzaga, Giulia Galera, Barbara Franchini, Stefania Chiomento, Rocío Nogales and Chiara Carini. Luxembourg: Publications Office of the European Union. p. Available at <https://europa.eu/Qq64ny>
- iii Report: Social enterprises and the social economy going forward A call for action from the Commission Expert Group on Social Entrepreneurship (GECES), p. 10 <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/24501/attachments/1/translations/en/renditions/native>
- iv <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-p#Text>
- v <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/202-2020-p#Text>
- vi Закон України «Про соціальні послуги»
- vii Інструмент покращення політик у сфері соціального підприємництва у ЄС <https://betterentrepreneurship.eu/en/node/802>
- viii <http://sse.eef.org.ua/>
- ix <https://schoolofme.me/studbiz>